

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ ДІЙ

Страхова С.В.,
к.ю.н, доцент кафедри
цивільного та господарського права і процесу
Інституту національного та міжнародного права
Міжнародний гуманітарний університет

Проаналізовано деякі проблеми практики застосування положень Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих слідчих дій. Запропоновано варіанти їх розв'язання шляхом ініціювання питання щодо внесення змін до кримінального процесуального законодавства з метою підвищення ефективності досудового розслідування.

Ключові слова: досудове розслідування, слідчі дії, шляхи вирішення проблем застосування положень Кримінального процесуального кодексу України.

Страхова С.В. / АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ПОЛОЖЕНИЙ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССУАЛЬНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ К ОТДЕЛЬНЫМ СЛЕДСТВЕННЫМ ДЕЙСТВИЯМ / Международный гуманитарный университет, Украина

Проанализированы некоторые проблемы практики применения положений Уголовного процессуального кодекса Украины относительно отдельных следственных действий. Предложены варианты их разрешения путем инициирования вопроса относительно внесения соответствующих изменений в уголовное процессуальное законодательство с целью повышения эффективности досудебного расследования.

Ключевые слова: досудебное расследование, следственные действия, пути решения проблем применения положений Уголовного процессуального кодекса Украины.

Strakhova S.V. / ACTUAL PROBLEMS OF THE PROVISIONS OF THE CRIMINAL PROCEDURE CODE OF UKRAINE TO PARTICULAR INVESTIGATIVE ACTIONS / International Humanitarian University, Ukraine

Some problems of practice of application of Criminal procedure code of Ukraine provisions concerning separate investigation actions are analysed in the article. In particular there are problems connected with the process of actual data receiving with the help of interrogation of witnesses, victims, plaintiffs, defendants, experts, interrogation results registration in the frames of international cooperation, and also the problems of justification of the decisions as for conducting of cross examination (confrontation).

There are inaccuracies in defining of purposes of search and the order of personal search. The norm regulating investigatory inspection, in particular the list of sources of actual data and persons authorized to conduct this investigation action is needed to be improved. The problem issue is crime scene search in housing or other person's property under his written consent. The norm regulating corps examination and corps examination connected with exhumation must be clarified.

Absence of notion definition of additional, repeated, commission and complex expertises in the new Criminal procedure code of Ukraine draws attention.

The imperfect is the construction of the regulations governing the presentation The imperfect is the construction of the regulations governing the presentation of persons or things for identification, the indefinite is notion of housing or other person's ownership.

The ways of resolving these problems by initiating the relevant amendments to the criminal procedural legislation in order to improve the efficiency of pre-trial investigation are proposed. The conclusion is that further reforms of the criminal justice system cannot be successful without proper analysis of practical application of existing Criminal procedural code of Ukraine, as the basic legal act in this field. Research aimed at improving its provisions regarding special investigative actions will promote increase of efficiency of pre-trial investigation bodies activity on criminal proceedings tasks fulfillment.

Key words: pre-trial investigation, investigation actions, problems of application of Criminal procedure code of Ukraine.

Найбільш визначним досягненням у реформуванні системи кримінальної юстиції в Україні є прийняття й набуття чинності нового Кримінального процесуального кодексу (КПК), який пропонує нову модель роботи повноважних державних органів щодо виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень.

Головним здобутком нового кримінального процесуального закону вважають чіткий розподіл кримінально-процесуальних функцій між окремими учасниками кримінального судочинства та наявність системи стримувань і противаг, що забезпечуватиме вирішення завдань правосуддя. Проте з набранням чинності новим КПК України перед слідчими та їх процесуальними керівниками поставило безліч проблемних питань, які потребують роз'яснень, крім того, необхідно знайти шляхи усунення проблем застосування положень нового КПК.

Оскільки КПК України – базовий акт в системі кримінальної юстиції, один із шляхів подолання проблем практики його застосування – ініціювання питання щодо внесення змін до Кодексу та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у цій сфері.

З огляду на те, що згідно з новою концепцією найбільш радикальних змін зазнала стадія досудового розслі-

дування, а найбільш революційні кроки зроблені законодавцем у системі слідчих дій, дослідження у визначенні проблем практики застосування положень КПК України щодо окремих слідчих дій та шляхів їх подолання є вельми актуальними.

Певні проблеми існують щодо оформлення результатів допиту. Наприклад, як зазначає С.Ф. Кравчук, законодавство деяких країн Європи дозволяє співробітникам поліції обмежуватися лише складанням звіту за наслідками проведеної роботи щодо виконання запиту іноземної держави. Скажімо, ми звертаємось до компетентних органів іноземної держави провести допит конкретних осіб, у відповідь отримуємо поліцейський звіт, у якому йдеться про те, що з особою, яка цікавить наше слідство, проведено співбесіду, та наводяться її відповіді на поставлені запитання. Однак протокол допиту окремо не складається та до звіту не долучається [1, с. 4-5].

Згідно моніторингового звіту Центра політико-правових реформ щодо проблем впровадження нового КПК України виявлено, що в українських правоохоронних органах допускається проведення допитів осіб за старими правилами в частині оформлення протоколів, незважаючи на положення ч. 1 ст. 23 КПК про необхідність безпосе-

реднього отримання судом показань осіб [2]. Суть проблеми полягає в тому, що згідно ч. 1 ст. 104 КПК України хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі лише у випадках, передбачених цим Кодексом. Проте, ст.ст. 224–227 КПК України, які визначають порядок проведення допиту, складання протоколу не передбачають. Разом з тим, серед прав свідка передбачено право ознайомлюватися з протоколом допиту та заявляти клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень, а також власноручно робити такі доповнення і зауваження (п. 7 ч. 1 ст. 66 КПК України) [3]. Таким чином, непослідовність законодавця призводить до того, що, з одного боку, складання протоколу під час допиту на досудовому слідстві прямо не передбачено, а, з іншого боку, у свідка є право на ознайомлення з протоколом його допиту.

Продовження такої практики допитів слідчими, на думку деяких вчених, має такі пояснення: відсутність до цього часу достатньої судової практики за новим КПК, яка вирішила б долю протоколів допитів, які складаються; існує думка про те, що ці слідчі дії проводяться з метою здійснення тиску на свідків і підозрюваних [2, с. 8].

Крім того, як зазначає Т.Р. Докторович, є окремі проблемні питання, пов'язані із процесом отримання фактичних даних шляхом допиту свідків, потерпілих, цивільних позивачів, цивільних відповідачів, експертів у межах міжнародного співробітництва [4, с. 153]. Так, регламентуючи виклик свідка, потерпілого, експерта й інших осіб до правоохоронних органів сторони, яка запитує правову допомогу, більшість міжнародних договорів містять загальне положення про те, що ці особи не можуть бути притягнуті до відповідальності у зв'язку з неявкою. Зокрема, відповідно до ч. 4 ст. 9 Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах виклик свідків, потерпілих, цивільних позивачів, цивільних відповідачів, їх представників, експертів, які проживають на території однієї договірної сторони, до установ юстиції іншої договірної сторони не повинен містити погрози, застосування заходів примусу на випадок неявки [5, с. 12].

Щодо допиту у формі очної ставки, то він відомий ще з часів Руської Правди і називався як зводи, зводина [6, с. 134]. Отже, одночасний допит (очна ставка) – це одночасний поперемінний допит раніше допитаних осіб про обставини справи, з приводу яких у їхніх показаннях є істотні розбіжності, з метою подолання цих розбіжностей. При прийнятті рішення про проведення одночасного допиту слідчий повинен прогнозувати й можливість негативних наслідків, і, зокрема, зміни показань тим його учасником, який до цього говорив правду. А тому слідчий має право провести одночасний допит лише з тактичних міркувань, але не зобов'язаний його проводити, якщо вважає це недоцільним [7, с. 66]. З огляду на це, слушним є висновок про те, що рішення про проведення одночасного допиту може бути визнане обґрунтованим за наявності не однієї, а кількох умов, зокрема: 1) наявності розбіжностей у показаннях; 2) їх істотності; 3) можливості, використовуючи показання одного з її учасників, продемонструвати іншому помилковість або неправдивість його показань і тим самим спонукати його до виправлення помилки або відмови від брехні [8, с. 260].

Як КПК України 1960 року, так і КПК 2012 року не містить визначення терміну обшук. У чинному КПК законодавець не сформулював поняття обшуку, а лише вказав, що обшук проводиться з метою виявлення і фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знарядь кримінального правопорушення або майна, добутого в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб (ч. 1 ст. 234 КПК) [1]. Таким чином, законодавець виключив можливість посилення на проведення обшуку з метою відшукування предметів і документів, що мають значення

для встановлення істини у справі чи забезпечення цивільного позову, виявлення трупів чи тварин, тобто прибрав можливість уповноваженої особи посилатися на це для отримання ухвали про дозвіл на обшук і при проведенні самого обшуку.

На думку Л.Д. Удалової, важливо звернути увагу ще на одну проблемну ситуацію, щодо порядку проведення особистого обшуку, нормативне врегулювання якого у чинному КПК України є неповним і не має системного характеру. Внаслідок цього зробити висновки щодо підстав і порядку проведення особистого обшуку досить складно, що призводить до труднощів правозастосування [10, с. 8–12]. Зокрема, залишається відкритим питання щодо можливості проведення особистого обшуку особи, якщо вона не затримувалась (ч. 3 ст. 208 КПК України) або не перебуває в житлі чи іншому володінні особи, в якому проводиться обшук (ч. 5 ст. 236 КПК України) [3].

Найпоширенішою слідчою дією, спрямованою на дослідження матеріальних джерел фактичних даних є слідчий огляд (ст. 237–239 КПК України). У ч. 1 ст. 237 визначені джерела, з яких може бути отримана необхідна інформація. Але очевидно, що перелік цих джерел, зокрема, місцевості, приміщення, речей та документів, є неповним. Крім того, буквально тлумачення цієї норми може давати підстави для висновку, що цей перелік є вичерпним, що свідчить про її техніко-юридичну недосконалість. Також необхідно зауважити, що огляд може здійснюватись не тільки слідчим та прокурором, а й судом та іншими уповноваженими особами, а за такої конструкції норми, якщо огляд здійснюється лише слідчим або прокурором, може скластися враження, що інші, і, насамперед, обов'язкові, учасники цієї слідчої дії, у ньому участі не беруть.

Недосконалість правової регламентації огляду місця події призвела до виникнення думки, що проведення огляду місця події в житлі чи володінні особи до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР) неможливе. Як зазначає Л.Д. Удалова, проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні за письмовою згодою особи, яка ним володіє, є проблемним питанням. Огляд місця події переважно належить до невідкладних слідчих (розшукових) дій, які мають бути проведені негайно після повідомлення про вчинене чи таке, що готується, кримінальне правопорушення. У невідкладних випадках проведення огляду місця події допускається до внесення відомостей до ЄРДР. Відповідно до ч. 2 ст. 237 КПК України огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами, передбаченими цим Кодексом для проведення обшуку житла чи іншого володіння особи. Обшук – це слідча дія, яка вимагає звернення до слідчого судді. Відтак, може проводитись виключно після внесення відомостей до ЄРДР. Таким чином, навіть у випадках, коли особа заявила про вчинене відносно неї кримінальне правопорушення і не заперечує щодо проведення в її житлі чи іншому володінні, яке є місцем події, огляду, слідчий мусить витратити час і засоби на оформлення необхідних документів і одержання дозволу слідчого судді. Це призведе до затягування дорогоцінного часу, а, відповідно, і втрати можливості ефективно фіксації слідів події, з'ясування її обставин за гарячими слідами. В умовах виїзду на місце події слідчо-оперативної групи під час добового чергування проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні взагалі стає неможливим [10, с. 12].

Щодо окремих видів огляду, то особливої уваги заслуговує огляд трупа, який, хоча і є різновидом огляду, регламентований статтею 238 КПК, оскільки він може проводитись як в рамках огляду місця події, так і в якості самостійної слідчої дії [11, с. 608–609]. Його мета нормативно не визначена, хоча вона полягає у виявленні слідів злочину та інших обставин, які мають значення для справи. Щодо такої слідчої дії як огляд трупа, пов'язаний з

ексгумацією, то він регламентований ст. 239 КПК [11, с. 609-612]. При цьому, слід мати на увазі, що, оскільки труп може вийматися з місця поховання й при таких слідчих діях, як огляд місця події, перевірка показань на місці та обшук, то ексгумацією трупа, як самостійною слідчою дією, може вважатися лише виймання трупа з місця його офіційного поховання, у порядку, визначеному КПК.

Також у КПК України виявлені деякі проблеми стосовно проведення експертиз. Як зазначається у ст. 242 КПК України, експертиза проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження або за дорученням слідчого судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання [11, с. 619-622]. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права. При цьому звертає на себе увагу відсутність у новому КПК України визначення понять додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз. Так, відповідно до ч. 2 ст. 332 нового КПК України, суд має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам незалежно від наявності клопотання сторін кримінального провадження або потерпілого, якщо суду надані кілька висновків експертів, які суперечать один одному, а допит експертів не дав змоги усунути виявлені суперечності. Тобто за своїм змістом ця норма надає можливість суду призначити повторну експертизу, проте статус такої експертизи не визначено. Ця обставина є суттєвою прогалиною, оскільки не зрозуміло, які саме питання повинні бути вирішені експертом та які об'єкти підлягають дослідженню, адже від зміни експертного завдання та вихідних даних залежать результати, які будуть отримані експертом. Разом з тим, ст. 4 Закону України «Про судову експертизу» встановлено, що правильність висновку судового експерта забезпечується можливістю призначення повторної експертизи, яка доручається іншому експерту, експертам [12]. Слід відмітити, що призначення повторної експертизи було передбачено ч. 3 ст. 75 КПК України 1960 року і встановлено в інших процесуальних кодексах (ст. 150 ЦПК, ст. 85 КАСУ, ст. 42 ГПК України). Визначення понять первинної, додаткової та повторної експертизи мають значення для реалізації принципів судово-експертної діяльності, а саме: законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження.

Крім того, нормами нового КПК України передбачена можливість призначення експертизи не тільки одному експерту, а й експертам, тобто мова йде про призначення комісійної експертизи. При цьому законом не врегульовано статусу кожного експерта та межі його окремих повноважень, порядку організації проведення таких експертиз та випадки складання ними одного чи окремих висновків. Це також стосується і випадків, коли для вирішення завдання необхідне залучення експертів з різних галузей знань, тобто проведення комплексної експертизи. Проте в новому КПК України взагалі відсутні норми щодо можливості проведення таких експертиз. Разом з тим, в новому КПК України не визначено форми реалізації стороною захисту права самостійного залучення експерта. Зокрема, не зрозуміло, який документ у такому випадку буде підставою для проведення експертизи – доручення, заява, адвокатський запит чи інший документ, який повинен містити інформацію про особу, яка залучається у якості експерта, питання, що ставляться експерту, перелік матеріалів (зразків, документів), що надаються для дослідження, попередження про кримінальну відповідальність експерта тощо.

Метою дослідження є визначення можливих шляхів розв'язання проблем застосування положень Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих слідчих дій.

Що стосується допиту, то особливість отримання показань полягає у тому, що їхнім джерелом є психічне відображення обставин події злочину у свідомості людини,

слідями якого без її допомоги скористатися неможливо. Сутність допиту полягає в отриманні від допитуваної особи достовірних відомостей про обставини, які мають значення для встановлення істини у справі [13, с. 165; 14, с. 255]. У відповідності з ч. 1 ст. 95 КПК України («Показання»), це відомості про обставини у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження. Оскільки використовується у цих визначеннях лінгвістична конструкція може тлумачитися неоднозначно, то її доречніше було б замінити словосполученням «з метою отримання відомостей, що підлягають встановленню і доказуванню».

З приводу невизначеності в питанні процесуального оформлення результатів допиту, на наш погляд, що проблему можливо розв'язати або в бік обов'язкового складання протоколів під час проведення слідчих та процесуальних дій, або шляхом виключення зі ст. 66 КПК України права свідків на ознайомлення з протоколом допиту на стадії досудового слідства.

Відповідно до ч. 2 ст. 1 КПК України міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною кримінального процесуального законодавства України. Тому у процесуальній діяльності необхідно додержуватися вимог ч. 4 ст. 9 Конвенції про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 21 січня 2006 року. [15]. Згідно положень вказаної Конвенції виклик свідків, потерпілих, цивільних позивачів, цивільних відповідачів, їх представників, експертів не повинен містити погрози застосування заходів примусу на випадок неявки. Оскільки зазначене положення не в повній мірі узгоджується з правилами виклику, передбаченими КПК України, вважаємо за необхідне належним чином орієнтувати процесуальних керівників, які згідно ч. 6 ст. 552 КПК України погоджують відповідні виклики, на безумовне додержання вимог вказаної Конвенції в цій частині.

Щодо допиту у формі очної ставки, фактичною підставою очної ставки є не тільки наявність істотних розбіжностей у показаннях раніше допитаних осіб, а й наявність підстав розраховувати на можливість з'ясування причин цих розбіжностей та їх подолання саме шляхом одночасного допиту цих осіб. Що ж до спеціальних процесуальних її підстав, то ними є наявність результатів попереднього допиту цих осіб. Тому ч. 9 ст. 224 КПК мала б бути сформульована наступним чином: «У разі наявності у показаннях раніше допитаних осіб істотних розбіжностей щодо обставин, які входять до предмету доказування, слідчий, прокурор має право провести одночасний допит цих осіб з метою подолання розбіжностей у їхніх показаннях».

З метою вдосконалення правової регламентації проведення обшуку доцільно передбачити, що обшук проводиться серед іншого і з метою забезпечення цивільного позову. Для цього, на наш погляд, необхідно доповнити ч. 1 ст. 234 КПК України і викласти її в такій редакції: «Обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, інших предметів і документів, які мають значення для встановлення істини у справі чи забезпечення цивільного позову, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб, трупів чи тварин».

Стосовно особистого обшуку, то одним із шляхів подолання проблемної ситуації, яка виникає при його проведенні, є проведення освідування, яке дозволяє виявити на тілі підозрюваного, свідка чи потерпілого слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет. Відповідно до ст. 241 КПК України освідування, в тому числі і примусове, проводиться на підставі постанови прокурора. Якщо ж виникла необхідність провести обшук особи з ме-

тою відшукування зняття кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, проведення освидування неправомірно [1]. З метою подолання цієї проблеми необхідно на законодавчому рівні передбачити можливість проведення такої слідчої дії як обшук особи або особистий обшук, для чого доповнити КПК України відповідною статтею або частиною статті.

Оскільки ст. 237 КПК України («Огляд») є загальною і стосується огляду будь-якого об'єкта, то у ній при визначенні огляду як слідчої дії можна було б замість означеного переліку застосувати лише словосполучення «огляд окремого об'єкта», а в дужках визначити повніший їх перелік, зокрема: місця події, житла, іншого володіння, особи, трупа, предмета, документа тощо. Також, на наш погляд, доречнішим було б переліку осіб у визначенні огляду не робити, а охопити їх поняттям «уповноважені особи».

Ще одним проблемним питанням є проведення огляду місця події в житлі чи іншому володінні за письмовою згодою особи, яка ним володіє. Навіть у випадках, коли особа заявила про вчинене відносно неї кримінальне правопорушення і не заперечує щодо проведення в її житлі чи іншому володінні, яке є місцем події, огляду, слідчий мусить витратити час і засоби на оформлення необхідних документів і одержання дозволу слідчого судді. Для вирішення цієї проблеми, з метою запобігання затягування часу і зниження ефективності розслідування, як уявляється, необхідно повернутись до конструкції, сформульованої у ч. 6 ст. 190 КПК 1960 року, зокрема – можливості проведення цієї слідчої (розшукової) дії за письмовою згодою такої особи. У зв'язку з цим нами пропонується доповнити ст. 237 КПК України частиною 8 наступного змісту: «Для проведення у невідкладних випадках огляду місця події в житлі чи іншому володінні особи, який здійснюється за її заявою або повідомленням про вчинений щодо неї злочин, а так само у разі відсутності цієї особи або неможливості отримати від неї згоди на проведення невідкладного огляду місця події, ухвала слідчого судді не потребується».

З метою вдосконалення процесуальної регламентації огляду трупа нами пропонується: 1) ч. 1 ст. 238 КПК доповнити положенням про участь у ньому понятих, і викласти у такій редакції «Огляд трупа проводиться за обов'язкової участі судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта, і в присутності двох понятих»; 2) якщо брати до уваги загальні засади кримінального провадження і, зокрема, таку як «повага до людської гідності», то ст. 238 КПК потребує, на наш погляд, доповнення ч. 2 такого змісту: «При огляді трупа пов'язаного з його повним або частковим оголенням, присутність інших осіб, які безпосередньо не пов'язані із

провадженням огляду, не допускається». Стаття 239 КПК «Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією», на нашу думку, слід доповнити визначенням цієї слідчої дії такого змісту: «Ексгумація трупа – це здійснюване згідно з визначеною кримінальним процесуальним кодексом процедурою виїмання трупа з місця його офіційного поховання з метою його подальшого обстеження або дослідження». При цьому особливого значення набуває положення ч. 1 ст. 239 КПК, згідно з якою «Ексгумація трупа здійснюється за постановою прокурора». Адже саме у постанові і повинні бути викладені аргументи, що свідчать про необхідність проведення цієї слідчої дії та можливість досягнення її мети. І саме завдяки такій постанові й можлива перевірка її законності та обґрунтованості.

Виходячи з аналізу проблем практики призначення та проведення експертиз, нами пропонується на законодавчому рівні передбачити можливість призначення додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз. Для цього, на наш погляд, необхідно доповнити ст. 243 КПК України частинами 4 і 5 відповідно наступного змісту: «Якщо експертиза буде визнана неповною або не досить ясною, може бути призначена додаткова експертиза, яка доручається тому самому або іншому експертові»; «Коли висновок експерта буде визнано необґрунтованим чи таким, що суперечить іншим матеріалам справи або інакше викликає сумніви в його правильності, може бути призначена повторна експертиза, яка доручається іншому експертові або іншим експертам».

Щодо правової регламентації проведення комісійних та комплексних експертиз, на нашу думку, варто запозичити досвід з Цивільного процесуального кодексу України, а саме зі ст. 148 («Комісійна експертиза») та ст. 149 («Комплексна експертиза») [16].

У підсумку слід зазначити, що при застосуванні на практиці нового законодавства завжди виникають певні непорозуміння та правові колізії. Для адаптації до вимог КПК України та правильного застосування всіх його положень потрібен певний час та сучасна правова практика.

Подальше реформування системи кримінальної юстиції не може успішно здійснюватися без належного аналізу практики застосування чинного КПК України. Виходячи із вищезазначеного, основна робота у цьому напрямку полягає у виваженому вдосконаленні КПК України як базового нормативно-правового акта в цій сфері. Наукові дослідження, спрямовані на вдосконалення положень КПК України щодо окремих слідчих дій, сприятимуть підвищенню ефективності діяльності органів досудового розслідування з виконання завдань кримінального провадження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравчук С. Ф. Міжнародне співробітництво Генпрокуратури / С. Ф. Кравчук // Юридична газета. – 2003. – № 12. – С. 4-5.
2. Моніторинговий звіт. Реалізація нового КПК України у 2013 році / [О. А. Банчук, І. О. Дмитрієва, З. М. Саїдова, М. І. Хавронюк]. – К. : ФОРМ Москаленко О. М., 2013. – 42 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13квітня 2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/show/4651-17>
4. Докторович Т. Р. Основні аспекти процесуальних дій, які можуть бути проведені в порядку надання міжнародної правової допомоги / Т. Р. Докторович // Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України (Київ, 26 квітня 2013 року) : зб. матеріалів міжвузівської наук. конференції / Національна академія прокуратури України. – К. : Алерта, 2013. – С. 151-154.
5. Грошевий Ю. М. Допит у рамках міжнародного співробітництва : окремі аспекти. / Ю. М. Грошевий, І. В. Тітко // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2010. – № 4. – С. 11-15.
6. Словник української мови : в 4-х т. / упорядкув. з додатком власного матеріалу Б. Грінченко / НАН України. Ін-т укр. мови. – К. : Наук. думка, 1996. – . – Т. 2. – 1996. – 588 с.
7. Быков В. М. Фактические основания производства следственных действий по УПК Российской Федерации / В. М. Быков // Журнал российского права. – 2005. – № 6. – С. 59-69.
8. Ратинов А. Р. Судебная психология для следователей / А. Р. Ратинов. – М. : Юрлитинформ, 2001. – 456 с.
9. Кримінально-процесуальний кодекс України : Закон УРСР від 28 грудня 1960 року № 1001-05 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1001-05>
10. Удалова Л. Д. Деякі проблемні питання правозастосування кримінального процесуального законодавства / Л. Д. Удалова // Актуальні питання кримінального процесуального законодавства України (Київ, 26 квітня 2013 року) : зб. матеріалів міжвузівської наук. конференції. – К. : Алерта, 2013. – С. 8-12.

11. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – . – Т. 1. – 2012. – 768 с.
12. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 року № 4038-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>
13. Криміналістика : учебник / под ред. И. В. Крылова. – Л. : ЛГУ, 1976. – 591 с.
14. Лукашевич В. Г. Тактические и организационные основы производства следственных действий для получения информации от людей : учебник / В. Г. Лукашевич. – К. : НИ и РИО КВШ МВД СССР, 1987. – 279 с. – (Специализированный курс криминалистики (для слушателей вузов МВД ССР)).
15. Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах : Конвенція (СНГ) від 22 січня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_009
16. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV [Електронний документ]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T041618.html